

NEENAKOST

Neenakost v dostopnosti do:

materialnih dobrin

moči

ugleda

možnost

priložnosti

↓
DRUŽBENA NEENAKOST

DRUŽBENA SLOJEVITOST – o tem govorimo, ko se na temelju istega statusa izoblikujejo družbeni sloji, ki so med seboj v podrejenosti/nadrejenosti (hierarhija). Se obnavlja po določenem načelu, za kar poskrbijo temeljne družbene institucije. Ljudem se zdi legitimno. Je del kulture, ker tudi nižji sloji sprejmejo družbene norme in svoj položaj, slojevitost sprejemajo.

Pripadnost sloju določa možnosti človeka.

Moderna družba – slojevitost glede na sposobnosti posameznika.

Pripisan status – Zaprt sistem slojevitosti

Pridobljen status – Odprt sistem slojevitosti

Kastni sistem – Sužnjelastništvo – Stanovi – Razredi

WEBER: ekonomsko stanje – ugled – moč

Imetje in dohodek   spošto. in prizn., statusni simboli

Spremembe, ki so vplivale na slojevitost v modernih družbah so:

- Industrializacija
- Globalizacija
- Mednarodna konkurenca
- Množična brezposelnost...

Razlike med sloji v:

- Življenjski stil
- Odnos do dela
- Ugled
- Dostopnost do izobraževanja in drugih storitev
- Socialni kapital

Trije sloji/razredi:

- Nižji ali delavski
- Srednji
- Višji
- (podrazred)

REVŠČINA – prikrajšanost na materialnem in socialnem področju (dostopnost do izobrazbe, zdravja, kulturnih dobrin) in s tem izločenost na družbeno obrobje (socialna izključenost). Je posledica pomanjkanja in neenakosti na materialni in nematerialni ravni.

Absolutna revščina – ko življenjski pogoji ogrožajo življenje; meri zgolj mater. pomanjkanje

Ne upošteva:

- socialno in kulturno pomanjkanje
- nizki status
- družbena nemoč
- zaznamovanost, predsodki, stereotipi

Relativna revščina – opredelitev v odnosu do družbeno sprejemljivega življenja.

Kaj je družbeno sprejemljiv način življenja?

Teorije o revežih: vzroki v njih samih ALI vzroki v organizaciji družbe

- Subkultura revščine
- Teorija situacijske prisile
- Konfliktne teorije: družb. problem, nujen proizvod kapitalizma, pogoj za bogastvo drugih. Revnim primanjkuje priložnosti priložnosti

FUNKCIONALNOST REVŠČINE

DRUŽBENA MOBILNOST

Možnost da človek spremeni svoj položaj znotraj enega sloja ali preide v drug sloj.

Horizontalno ali Vertikalno

Intrageracijsko ali intergeneracijsko

SAMOREKRUTACIJA ELITE (otroci "elitnikov" postanejo elita)

Družbena moč in oblast

Legitimnost deli moč na:

- Oblast ali avtoriteta
- Prisila

(Weber): 3je načini legitimiziranja oblasti; tri oblasti:

Tradicionalna oblast

Karizmatična oblast

Racionalno-legalna oblast

Politika in država

Boj za oblast, ki posameznikom ali skupinam, ki se dokopljejo do nje, zagotovi nadvlado nad družbo in koristi, ki iz tega izhajajo. Služi pridobivanju in ohranjanju privilegijev manjšine na škodo večine.

Prizadevanje, da bi zagotovili red, stabilnost in pravičnost. Oblast je sredstvo zadovoljevanja splošnih interesov, ustvarjanje pravične družbe.

Geografsko-politična tvorba, omejena z ozemljem, prebivalci, suvereno oblastjo.

(ožji pomen): sistem političnih institucij ki izvajajo oblast:

- Izvršna (predsednik s svojo administracijo)
- zakonodajna (parlament: drž. svet + drž. zbor)
- sodna (sodišča)

(Weber): država je zgodovinsko določena oblika organizacije moči, katere ključna značilnost je zakonit monopol nad sredstvi prisile na svojem ozemlju. Ta monopol se uveljavlja z:

- Pravom, to določa abstraktna, splošna in osebna pravila
- Birokratskim upravljanjem, ki temelji na hierarhičnosti in poklicnosti

Osredotočenje in poenotenje državne oblasti ter širjenje njenih pristojnosti na različna področja je spremljala vse večja racionalizacija njenega izvajanja s ciljem večje učinkovitosti.

Temelj za razvoj moderne birokracije je bila delitev funkcij, pristojnosti, postavljanje jasnih pravil.

Politični sistemi

Merilo: odnos med državno oblastjo in ljudstvom

Demokracija in avtokracija (avtoritarna država in totalitarizem)

- Politčne pravice: volilna pravica in pravica do političnega združevanja
- Priznana raznolikost družbenih interesov
- Neposredna in posredna oblika demokracije
- Politična participacija (deluje integracijsko ☺ ali tekmovalno ☹)

Avtoritarna država

Ne priznava raznolikosti družbe in omejuje temeljne politične pravice. Običajno je dovoljena le ena sama stranka, politične participacije so navidezne. Oblast poskuša obvladovati družbeno dogajanje in ga usmerjati k zastavljenim ciljem, preprečuje vsak kritični odnos do oblasti.

Totalitarizem

- Ne spoštuje človekovih pravic
- Ni strankarske delitve oblasti
- Ena sama državna partija, ki vse nadzoruje
- Boj proti "sovražniku"
- Nasilje nad prebivalstvom

Teorije o porazdelitvi moči v demokratičnih državah:

Pluralizem

V modernih družbah zaradi dosti različnih interesov družbeni konsenz ni možen, demokratični politični sistem pa vsem daje možnost da izrazijo svoje interese in se povežejo v politične stranke. Demokratična država je posrednik, ki poskuša upoštevati različne interese. Enkrat ene, drugič druge, družbena moč je razpršena med različne skupine.

Pluralizem elit

Interese posameznikov so zastopani maloštevilno, by elite. In tako je družbena moč razpršena na elite. Vse niso vedno enako močne in upoštevane, med njimi poteka nenehno tekmovanje, to pomeni dolgoročno **ravnovesje moči**, kar posameznim elitam preprečuje pretiran razmah in preprečitev vstopa v politični prostor drugim.

Teorije elit

Maloštevilna elita ima moč v družbi. Vladajoča manjšina, vladana večina.

Pareto, Mills . elita oblasti